

Ermənistan və Azərbaycan liderləri sülh üçün Vaşinqtonda mühüm, tarixi addım atdılar. Prezident İlham Əliyev və Baş nazir Nikol Paşinyan ABŞ prezidenti Donald Trampın təşəbbüsü ilə onsuz da hazır olan sülh müqaviləsinin imzalanma prosesini yaxınlaşdırmaq məqsədi ilə okeanın o tayına səfər etdilər və tarixi nəticəyə imza atdılar.

Buna qədər Azərbaycan Prezidentinin birbaşa rəhbərliyi altında iki ölkə arasında sülhün bərqərar olması üçün kifayət qədər geniş və fundamental işlər görüldü. ATƏT-in Minsk qrupunun həmsədr ölkələrinin 25 ildə edə bilmədiklərini edən Azərbaycan beynəlxalq sənədlərə istinad edərək öz torpaqlarını işğaldan azad etməklə yanaşı, həm də müharibədə ədalətli davrandı, sülh naminə fursətçil olmadı, imkan varkən işğalçı ölkənin torpaqlarına toxunmadı. Zəifləmiş Ermənistanı imkan verdi ki, ağır məğlubiyyətdən sonra danışıqlar masasına qədər gələ bilsin. Hadisələrin indiki mənzərəsi də onu göstərir ki, qələbəni təkcə hərbi meydanında yox, həm də masada – danışıqlarda qazanmaq olar.

Gələn tarixi Vaşinqton görüşü ərəfəsində yaşanan prosesləri, fikir və proqnozları nəzərdən keçirək. Ermənistanla Azərbaycan arasında sülh sazişi region üçün əlamətdar hadisəyə çevrilə bilər ki, bu da Cənubi Qafqazda qüvvələr balansını dəyişəcək. Reuters agentliyinin yazdığı kimi, bu saziş iki ölkə arasında uzun müddətdir davam edən münaqişənin həlli yolunu təmin etmək və regionda sabitliyi təşviq etmək məqsədi daşıyır. Sənədin mərkəzi elementlərindən biri Ermənistan ərazisindən keçməklə Naxçıvan eksklavını Azərbaycanın qalan ərazisi ilə birləşdirəcək dəhlizin yaradılması olacaqdır. Bu marşrutun inkişafı və nəzarətinin müstəsna olaraq ABŞ-ın yurisdiksiyasında olacağı gözlənilir. Yola "Beynəlxalq Sülh və Rifah üçün "Trump Route" (TRIPP) simvolik adı veriləcək. Marşrut Ermənistan qanunvericiliyi çərçivəsində fəaliyyət göstərəcək, ABŞ isə layihənin həyata keçirilməsi hüquqlarını lazımi infrastruktur quracaq və onu idarə edəcək beynəlxalq konsorsiuma sub-icarəyə verəcək. Sülh sazişinin imzalanması çərçivəsində Ermənistan və Azərbaycan liderləri "Qarabağ münaqişəsinin həllində vasitəçilik etmək üçün 1999-cu ildə yaradılmış ATƏT-in Minsk qrupu"nun buraxılması ilə bağlı rəsmi müraciət də etməyi planlaşdırırlar. Bu qrupa Fransa, Rusiya və ABŞ başçılıq edirdi. Amerikalı nümayəndələr belə bir fikir bildirirlər ki, sazişin Vaşinqtonda bağlanması Azərbaycanın Donald Tramp administrasiyası tərəfindən irəli sürülən İsrailə bir sıra müsəlman ölkələri arasında münasibətlərin normalaşdırılmasına yönəlmiş təşəbbüs olan "İbrahim sazişləri"ne qoşulmasına yol açar bilər.

Xatırladaq ki, Rusiya təbliğatçıları prezident İlham Əliyevin Ukraynaya dəstək bəyanatından sonra açıq şəkildə Azərbaycanı müharibə ilə hədələməyə başlayıblar. Azərbaycan lideri çıxışında ukraynalıları "heç vaxt təslim olmamağa", "işğalla razılaşmamağa", "ərazi bütövlüyünün pozulmasına dözməməyə" çağırıb.

Trump sülh sazişinin imzalanacağına çox inanır

Ağ Evin rəhbəri çoxdan gözlənilən sülhə nail olmaq məqsədi ilə Azərbaycan Prezidenti və Ermənistanın baş naziri ilə görüşəcəyini bəyan etmişdi. ABŞ prezidenti Donald Tramp bu barədə "Truth" sosial şəbəkəsində məlumat verib. Onun sözlərinə görə, o, hər iki ölkə liderlərinin "çərçivə sülh sazişi"ne həsr olunmuş mərasimi səbirsizliklə gözləyir. O qeyd edib ki, Ağ Evdə Azərbaycan Prezidenti İlham Əliyev və Ermənistanın baş naziri Nikol Paşinyanla çoxdan gözlənilən sülhə nail olmaq məqsədi daşıyan tarixi görüşdə iştirak edəcək. Amerika prezidenti onu da vurğulayıb ki, bu ölkələr arasında münaqişə uzun illərdir davam edib, minlərlə insanın həyatına son qoyub. İndiyə qədər müharibəni bitirmək

Ağ Evdə Bakı vaxtı!

Vaşinqtonda Ermənistanla Azərbaycan arasında tarixi sülh danışıqları

üçün bir çox beynəlxalq cəhdlər uğursuz olub. Tramp xatırladı ki, onun administrasiyası hər iki tərəflə uzun müddət danışıqlar aparıb. Ağ Evdə keçiriləcək rəsmi mərasimdə Azərbaycan və Ermənistan başçıları müharibəyə son qoymalı olan saziş imzalayacaqlar. Bundan əlavə, ABŞ hər iki ölkə ilə iqtisadi əməkdaşlığın genişləndirilməsinə yönəlmiş ikitərəfli sazişlər bağlayacaq. ABŞ prezidenti əmin olduğunu bildirib ki, bu addımlar Cənubi Qafqaz regionunun tam potensialına töhfə verir. "Bu, Ermənistan, Azərbaycan, ABŞ və dünya üçün tarixi gün olacaqdır", - Tramp vurğulayıb.

Rubio nəyə ümid edir?

ABŞ dövlət katibi Marko Rubio da dünən görüş ərəfəsində Azərbaycan və Ermənistan arasında sazişin imzalanmasına və sülh sazişinin başlanmasına ümid etdiyini bəyan etmişdi. "Daha geniş sülh mövzusunda prezident sülhə sadıqdır və sülhün prezidenti olmağa çalışır. Azərbaycan və Ermənistan, ümid edirik ki, bu baş verəcək", - Rubio The Eternal Word Television Network (EWTN) jurnalistinə müsahibəsində bildirib. "Biz bunu bu gün burada qeyd edirik, lakin bu cümə günü müqaviləni imzalamaq və sülh sazişinə başlamaq üçün burada olacağıq", deyər Rubio vurğulayıb.

Axios: Ermənistan razılaşdı

Ermənistan uzun sürən danışıqlardan sonra Azərbaycanla ABŞ prezidenti Donald Trampın vasitəçiliyi ilə Ağ Evdə imzalanacaq sülh sazişi çərçivəsində öz ərazisindən keçən avtomobil yolunu açıb ABŞ-a verməyə razılaşdı. Bu barədə "Axios" Ağ Evdəki mənbələrə istinadən xəbər verir. Gələcək marşrutun uzunluğu 43,5 km-dir.

"Beynəlxalq Sülh və Rifah üçün "Trump marşrutu" (TRIPP) adlanacaq layihə Azərbaycanın əsas hissəsini Türkiyə ilə sərhəddəki kiçik eksklav ilə birləşdirəcək. ABŞ dəhlizi inkişaf etdirəcək. Marşrut insanların və yüklərin İran və Rusiyadan yan keçməklə Türkiyə ilə Azərbaycan arasında, eləcə də daha da Orta Asiyaya daşınmasına imkan verəcək. Tehran artıq layihəyə kəskin etirazını bəyan edib, Moskva da onu tənqid edib. Türkiyə isə əksinə, fəal şəkildə dəstəkləyib. Razılaşma İrəvanın dəhliz ideyasına qarşı əvvəlki müqavimətdən əl çəkdikdən sonra mümkün olub. Axios-un fikrincə, Vaşinqton baş nazir Nikol Paşinyanı inandırır ki, bu, Ermənistanı yeni ticarət imkanlarına açacaq və gələcəkdə Bakıdan gələcək təhdidlər

zamanı ABŞ-ın dəstəyini təmin edəcək.

CBS News və The Guardian-ın məlumatına görə, saziş Ermənistan və Azərbaycan liderləri arasında imzalanmış ilk saziş olacaq və ABŞ dəhlizin tikintisini büdcədən maliyyələşdirmədən onun inkişafı hüququnu alacaq - işləri özəl korporasiyalar həyata keçirəcək. Marşrut nəhayət, demir yolu, neft və qaz kəmərləri və kommunikasiya xətlərini əhatə etməlidir ki, bu da İrəvana Qərbi çıxış imkanını verəcək və 1990-cı illərin əvvəllərindən bağlanmış nəqliyyat marşrutlarını açacaq. CBS News-un məlumatına görə, sövdələşmə Azərbaycanın gələcəkdə İbrahim razılaşmalarına mümkün qoşulması üçün ilkin şərt hesab olunur. Görüş avqustun 8-i, Bakı vaxtı ilə saat 22:30-a təyin edilib. İmzalanma mərasimində Paşinyan, Azərbaycan Prezidenti İlham Əliyev və Donald Tramp iştirak edəcək və onlar qarşıdakı görüşü "tarixi sülh sammiti" adlandıracaqlar.

"Ermənistan hakimiyyəti sadəcə gözləyir"

"Ermənistanda gözlənilən hadisələr müxtəlif tərəflərdən informasiya sızması, müsahibələr və şərhlər vasitəsilə müzakirə olunur, lakin hakimiyyət olumsuz sükutunu davam etdirir", Ermənistan Milli Assambleyasının "Mənim şərəfim var" fraksiyasının katibi Tigran Abramyan yazır. "Bu, yəqin ki, "kiminsə gözlərini bağlayaraq ABŞ-a aparıblar, zirzəmiyə salıblar, başına silah keçiriblər və sənədləri imzalamağa məcbur ediblər" iddiaları ilə yayılacaq növbəti hesabatlara hazırlıqdır. Yeganə fərq ondadır ki, 2020-ci ildə üçüncü tərəf Moskva idi, indi isə Vaşinqtondur. Geosiyasi mərkəzlər öz məsələlərini həll edir, regionda rolların yeni bölgüsü baş verir və Ermənistan hakimiyyəti sadəcə onların başına nə gələcəyini gözləyir", - Abrahamyana qeyd edib.

Zatulin: "Müqavilə Ermənistan üçün zərərli olacaq"

"Ermənistanın baş naziri Nikol Paşinyanla Azərbaycan prezidenti İlham Əliyev arasında ABŞ-da keçiriləcək görüş üçün nəzərdə tutulan razılaşmalar İrəvanın maraqlarına cavab vermir". Bunu rusiyalı məşhur deputat, daha çox anti-Azərbaycan meylləri ilə tanınan Konstantin Zatulin Bakı ilə İrəvan arasında hazırlanan sülh müqaviləsinin şərtlərini şərh edərkən deyib.

Qeyd edək ki, bundan əvvəl KİV-lər Bakı ilə İrəvan arasında sülh müqaviləsi çərçivəsində ABŞ-ın Azərbaycanın əsas hissəsini

Naxçıvandakı anklavı ilə birləşdirən 40 kilometrlik nəqliyyat dəhlizi olan Zəngəzur dəhlizinə nəzarətin özəl şirkətə verilməsini təklif etdiyi barədə məlumat yayıb. "Əlbəttə, söhbət şəxsən Paşinyandan getməsə, bu, heç bir halda Ermənistan üçün faydalı ola bilməz, çünki o, milli maraqlar baxımından düşünülmür", - deputat bildirib. "O, milli maraqlardan imtina edərək Ermənistanı və özünü Qərbi dünyasına inteqrasiya etməyə çalışır. Bu, şübhəsiz ki, Azərbaycan və Türkiyənin maraqlarına uyğundur".

"Hər şey Ermənistanın maraqları deyil"

"Dolğun informasiya olmadığı halda erməni məkanı Azərbaycan tezisləri və gündəmi ilə doludur. Ermənistan hakimiyyəti bu gün Vaşinqtonda Azərbaycanla imzalanmış sənədin təfərrüatlarını diqqətlə gizlədir və bununla da cəmiyyətdə informasiya xaosuna yol açır". Bunu keçmiş ombudsman Arman Tatoyan sosial şəbəkələrdə yazır. O, hesab edir ki, bunun əvəzinə hökumətyönlü təbliğat hamını narahat edən məsələləri diqqətə çatdırmağa çalışanların hamısını "anti-amerikan" və ya "rusofil" kimi qələmə verir. Eyni zamanda, hakimiyyət həyatı vacib məsələlərdə öz mövqeyini daim dəyişir, "qırmızı xətlər" cizgiləri çəkir, lakin sonradan bu xətlərdən imtina edir. Tatoyan qeyd edir ki, belə qeyri-müəyyənlik şəraitində informasiya sahəsi Azərbaycan tezisləri ilə doludur. Azərbaycanın niyyət və planlarının məqsədyönlü təbliğatı aparılır.

Ermənistan-Azərbaycan sazişi və Rusiya

"İndi Ermənistan və Azərbaycan sülh sazişi imzalamaq və əməkdaşlıq etmək ərəfəsindədirlər ki, bu dəhliz vasitəsilə Mərkəzi Asiyadan kritik neft, təbii qaz və həyatı vacib minerallar tədarükünü Rusiyadan yan keçməklə Avropaya və Qərbi çatdırırlar. Beləliklə, bu kritik bir məqamdır". Bunu ABŞ senatoru Stiv Deyns deyib. "May ayında orada oldum, Azərbaycan Prezidenti Əliyevlə görüşdüm, sonra Ermənistanı getdim və baş nazir Paşinyanla görüşdüm. Onlar bu sülh müqaviləsinə bağlamaq ərəfəsindədirlər. Həm Vaşinqtona gələcəklər, həm də prezident Trampa bu müqaviləni bağlayacaqlar. Təkcə ABŞ-a deyil, Qərbi də mühüm dividendlər gətirəcək "İbrahim razılaşmaları" da var və təbii ki, ruslar və iranlılar bundan məmnun deyil", o qeyd edib.

V.VƏLİYEV